

Claustre del monestir de Sant Sebastià dels Gorgs

Avinyonet del Penedès

Ubicació

Comarca: Alt Penedès
Lloc/Adreça: Sant Sebastià dels Gorgs 08792 AVINYONET DEL PENEDÈS.
Emplaçament Dins el monestir de Sant Sebastià dels Gorgs,

Coordenades:

Latitud: 41.38047
Longitud: 1.76562
UTM Est (X): 396785
UTM Nord (Y): 4581729

Classificació

Número de fitxa 08013-3
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Element arquitectònic
Estil / època: Medieval Romànic
Segle XI
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: La situació del monestir li confereix la seva valoració com a fita que configura una imatge paisatgística d'interès dins el marc que li dona suport. Aquesta consideració fa que s'hagi de tenir en compte la preservació i integració del seu entorn, que li dona suport, en el qual una intervenció inadequada pot provocar perjudicis en la seva contemplació, que està supeditada a un diàleg amb el medi físic dins el qual es troba i una relació ambiental monument-entorn configurada al llarg del temps.
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIN
Europea – Atributs inspire: National Monument Record – Religiós i/o funerari
Observacions protecció: BCIN

Data aprovació:	dj., 31/08/2000 - 12:00
Número inventari	BCIN - R.I. - 51 - 0010511 – 00000 - IPAC Núm. 2502 ACCN
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Restringit
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada
Titular:	Arquebisbat de Barcelona C/ Bisbe, 5, 08002-BARCELONA
Fitxes associades:	
	<u>Monestir de Sant Sebastià dels Gorgs</u>
Autoria de la fitxa	J.M. Huélamo - ARQUEOCIÈNCIA
Data de registre de la fitxa:	dv., 15/11/2002 - 01:00

Descripció

Galeria porxada que envolta el pati central del monestir de Sant Sebastià dels Gorgs, per tal d'unir les diferents construccions i dependències. Físicament es dreça al costat S de l'església. Actualment en resten tres galeries. La galeria Nord, que sembla la més antiga, cal datar-la cap a mitjan segle XI. Els elements més antics són els àbacs o cimacis mensuliformes i un dels dos capitells que els sostenen. L'altre és més tardà. Dels capitells, els de l'ala E són els més treballats encara que només un, el que corona l'única columna exempta, és treballat per les quatre cares amb el tema tan freqüent dels grius afrontats i està coronat per un cimaci amb decoració d'escacats. Els altres tres, que es recolzen sobre semicolumnes, són decorats en tres de llurs cares, l'un amb temes geomètrics, l'altre amb figures humanes devorades per animals i el tercer amb puntes de diamant, que a la part superior dels angles esdevenen volutes.

Observacions:

El claustre del monestir proporciona una gran singularitat a l'edifici, pel fet d'ésser un dels exemples més interessants del segle XI a Catalunya, ja que s'hi conserven successions d'arcs amb columnes esculpides, la qual cosa fa que sigui aquest, d'entre tots els monestirs i priorats benedictins que foren bastits a Catalunya en aquest segle, un dels pocs que conserva part del seu claustre originari. El seu estat de conservació permet de reconstruir amb gran certesa el seu procés de construcció que representa una mostra excepcional del desenvolupament de la vida monàstica i de la seva plasmació en estructures construïdes. (Continuació història) A finals del segle XII o començament del XIII es va realitzar l'ala de llevant del claustre, hipotèticament la de migdia (de la qual avui no en resta cap vestigi) i el portal romànic actual a instàncies del monjos marsellesos. Aquest portal romànic estava en una posició més avançada, en la mateixa línia que l'actual porta oest del claustre. Segurament llavors s'aixecaren una sèrie de dependències monacals entorn del claustre. El 1373 un terratrèmol afecta bona part del monestir. Ta vegada l'edifici va patir danys, ja que en 1380 en una visita pastoral es palesa l'estat d'enrunament de l'absis i el campanar. Entre 1388 i 1450, més o menys, es duen a terme obres que consisteixen en refer els trespols del campanar, bastir l'absis actual amb volta de creueria subjectada per una clau –amb un Sant Martí voltat de sagetes, o sia, reconvertit en Sant Sebastià- i una coberta plana que desguassa per les gàrgoles dels contraforts de la seva part de llevant. A partir del segle XIV el monestir va patir una degeneració constant que tampoc es va acabar amb la seva incorporació a l'abadia de Montserrat el 1409, entrant poc després en una total decadència fins desaparèixer de l'interior de les seves dependències tot rastre de vida comunitària. Així, les rendes que mantenien els tres o quatre monjos que encara subsistien, passaren a ser percebudes per l'abadia matriu. Sant Sebastià va esdevenir un simple centre d'administració de diverses propietats de

Montserrat, però menat per un prior. Des del segle XIV i durant els segles XV i XVI, les edificacions del monestir van patir un deteriorament molt gran, tot i les obres realitzades a la capçalera de l'església durant el segle XIV. D'aquesta manera, tot el conjunt va acabar en estat ruïnós, tal com expliquen les visites pastorals del segle XVI. Les últimes reformes importants documentades són de l'any 1606, en època del pare Jaume Forner, abat de Montserrat. Aquestes obres es van centrar fonamentalment en el trasllat del portal romànic a l'emplaçament actual, que comporta l'escurçament de la nau per la banda de ponent; l'obertura d'un òcul sobre el portal; potser la realització de la volta escarsera i el paviment de la nau; probablement, la construcció de la capella del Roser, al mur nord de l'església; una nova coberta per al campanar i segurament també l'enteixinat de guix situat sota el seu últim trespol; i l'engrandiment de l'edifici prioral per ponent. Ja en aquells anys i fins a l'exclaustració, Sant Sebastià havia esdevingut una simple propietat que els priors arrendaven a pagesos de la comarca. L'any 1785, el prior Agustí Bragado obre els sarcòfags de la planta baixa del campanar i en un d'ells grava el seu nom. Segurament és l'època en què s'aixeca el cor. La desaparició definitiva del priorat es va produir entre el 1821 (exclaustració i subhasta, passant a mans de particulars) i el 1835, any aquest darrer en que es produeix la definitiva secularització. Tot i el parèntesi de l'últim període de govern de Ferran VII, els antics propietaris, Jaume Hugas i Josep Faiges, recuperaven la finca el 1835, excepte l'església, que va passar a ser considerada un annex de la parròquia d'Avinyonet i, a partir del 1851, parròquia independent" (PLADEVALL-LLORACH, 1992: 79-82).

Història

El topònim del lloc de Sant Sebastià dels Gorgs apareix des del s.X, i la fundació del monestir de Sant Sebastià data del s.XI. El nom té l'origen en la riera del mateix nom que transcorre prop del cenobi. Hipotèticament ja sembla existir una església pre-romànica, de planta rectangular i amb coberta a dues aigües suportada per encavallades de fusta, que seria l'edifici fundacional del posterior monestir de Sant Sebastià dels Gorgs. La notícia més antiga coneguda en que es menciona aquest enclau religiós és de l'any 1024, quan es lleguen a aquesta església unes terres situades al terme d'Eramprunyà. Tanmateix, el primer document escrit en que es fa menció del topònim es troba al Cartulari de Sant Cugat del Vallès (núm. 112). Es tracta d'una delimitació de terres cedides a Sant Cugat, datat el 15 de gener del 976 (JUNQUERAS, ESCAYOL, 2001: 1): "de orientis in ipsos gorgos, de meridie in villa de Lobos". Existia, doncs, hipotèticament ja al s.XI, una església pre-romànica, que seria l'edifici fundacional del posterior monestir. Un testimoni de gran interès que dona a conèixer l'inici de la vida monàstica és el testament d'Ermengarda, filla del comte Borrell II de Barcelona i mare de Mir Geribert, dictat el 1030. En ell, Ermengarda dona a Sant Sebastià les vinyes que tenia als Gorgs i altres propietats menors. També va ordenar vendre els seus cavalls, pollins, muls, porcs i espets de pa. I deixà a l'església de Sant Sebastià sis vaques més i la meitat de l'alou de Ventallós. La clàusula més rellevant d'aquest testament és aquella en la qual Ermengarda disposà que s'establissin a Sant Sebastià quatre monjos que, conjuntament amb els clergues que hi visquessin, tenien l'obligació de celebrar missa cada dia i resar matines i vespres, pregant per la salvació de la seva ànima. L'encarregat de tirar endavant les darreres disposicions d'Ermengarda va ser el seu fill, Mir Geribert, que es pot considerar el fundador del monestir. El "príncep d'Olèrdola", com es conegut aquest personatge es va ocupar de la dotació del cenobi, que esdevingué el monestir familiar on ell i els seus descendents havien de ser enterrats. És significatiu en aquest sentit el testament sacramental de Mir Geribert del 1060, jurat precisament sobre l'altar de Sant Martí de l'església de Sant Sebastià dels Gorgs. Es desconeix la data exacta de la consagració de la primera església i de l'inici de la vida comunitària, però el cenobi ja funcionava el 1043 quan l'abat Miró i la resta de monjos van vendre a Geribert i a la seva esposa una parellada de terra al terme d'Olèrdola. Un dels signants d'aquesta carta de compra-venda és el mateix Mir Geribert. En poc temps Sant Sebastià va esdevenir el principal monestir del Penedès i de les comarques veïnes de l'Anoia i del Baix Llobregat. Aquest inici independent i brillant no va reeixir, ja que des del 1052 Sant Sebastià esdevingué un priorat, mesura portada a terme pel mateix Mir Geribert i la seva esposa Guisla, qui per

assegurar la tutoria d'una abadia famosa i evitar les usurpacions de béns, va decidir la unió del cenobi amb Sant Víctor de Marsella, centre d'irradiació de la reforma gregoriana. El 1059 es produeix la unió definitiva, quan Geribert firmà un pacte amb l'abat de Sant Víctor de Marsella, pel qual des d'aquell moment els monjos provençals posseirien el priorat, seguint la regla de Sant Benet. En el document es deixava clar que Sant Sebastià restaria per sempre més sota la protecció de la família de Mir Geribert, els Santmartí. La dotació essencial del monestir estava formada per les terres que l'envoltaven, per la parròquia de Sant Pau d'Ordal i per altres alous escampats per tot el Penedès. A més el monestir era propietari d'altres béns dispersos, entre els quals destaca la Parellada dels Pòdols, sota el camí que anava del priorat a la Granada, els masos de Malselliga (les Gunyoles), un mas a Avinyonet i altres masos i alous per tot el Penedès, especialment als castells de Subirats i Santmartí.

Bibliografia

EXPEDIENT (s.d.) Expedient de Declaració BCIN-Monument històric. Monestir de Sant Sebastià dels Gorgs. Avinyonet del Penedès (Alt Penedès). PLADEVALL I FONT, Antoni; LLORACH I SANTIS, Salvador (1992) "Sant Sebastià dels Gorgs". Catalunya Romànica. El Penedès. L'Anoia. Avinyonet del Penedès, vol. XIX. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. Pp.: 79-82.

